

Nr 159.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 20 § 1 och 2 mom. förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor, m. m.; given Stockholms slott den 17 mars 1950.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att *dels* antaga härvid fogade förslag till

1) förordning angående ändrad lydelse av 20 § 1 och 2 mom. förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor; samt

2) förordning angående ändring i förordningen den 15 juni 1934 (nr 265) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor;

dels ock bifalla det förslag i övrigt, om vars avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

G. Danielson.

Propositionens innehåll.

I propositionen föreslås, att det i förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor stadgade maximibeloppet för daghjälp höjes från sju till åtta kronor samt att det enligt förordningen den 15 december 1944 (nr 779) om kristillägg å daghjälp från erkända arbetslöshetskassor av statsmedel utgående kristillägget om 75 öre för varje daghjälp omvandlas till ett fast statsbidrag, benämnt grundstatsbidrag, om enahanda belopp. Anslag äskas till Bidrag till erkända arbetslöshetskassor med 13 milj. kronor.

Förslag

till

Förordning

angående ändrad lydelse av 20 § 1 och 2 mom. förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor.

Härigenom förordnas, att 20 § 1 och 2 mom. förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

20 §.

1 m o m. Såsom daghjälp må ej utgivas mer än som svarar mot, för medlem som är familjeförsörjare fyra femtedelar och för annan medlem tre femtedelar av den i orten vanliga arbetsförtjänsten för arbetsdag för arbetare inom samma yrke och av samma arbetsförmåga som den arbetslöse; och må vad sålunda utgår icke i något fall överstiga *sju* kronor om dagen.

Daghjälp skall — — — — — lämnat medgivande.

Såsom familjeförsörjare — — — — — uppbära husföreståndarinnettillägg.

2 m o m. Barntillägg utgör — — — — — 25 öre om dagen.

I daghjälp och familjetillägg må icke tillhopa utbetalas högre belopp för dag än som svarar mot fyra femtedelar av den i 1 mom. första stycket angivna arbetsförtjänsten; dock att i fall, då antalet barn, för vilka barntillägg enligt 17 § 2 mom. skola utgå, överstiger två, det sammanlagda understödsbeloppet må

1 m o m. Såsom daghjälp må ej utgivas mer än som svarar mot, för medlem som är familjeförsörjare fyra femtedelar och för annan medlem tre femtedelar av den i orten vanliga arbetsförtjänsten för arbetsdag för arbetare inom samma yrke och av samma arbetsförmåga som den arbetslöse; och må vad sålunda utgår icke i något fall överstiga *åtta* kronor om dagen.

Daghjälp skall — — — — — lämnat medgivande.

Såsom familjeförsörjare — — — — — uppbära husföreståndarinnettillägg.

2 m o m. Barntillägg utgör — — — — — 25 öre om dagen.

I daghjälp och familjetillägg må icke tillhopa utbetalas högre belopp för dag än som svarar mot fyra femtedelar av den i 1 mom. första stycket angivna arbetsförtjänsten; dock att i fall, då antalet barn, för vilka barntillägg enligt 17 § 2 mom. skola utgå, överstiger två, det sammanlagda understödsbeloppet må

¹ Senaste lydelse av 20 § 1 och 2 mom. se 1946:712.

(Gällande lydelse:)

uppgå till högst nio tiondelar av sagda arbetsförtjänst. Måste understödet på grund härav minskas, skall först maketillägget eller husföreståndarinnestillägget samt därefter, om det erfordras, jämväl barntillägget nedsättas eller helt innehållas. Familjetillägg må utgå, även om summan av daghjälp och tillägg överstiger *sju* kronor om dagen.

(Föreslagen lydelse:)

uppgå till högst nio tiondelar av sagda arbetsförtjänst. Måste understödet på grund härav minskas, skall först maketillägget eller husföreståndarinnestillägget samt därefter, om det erfordras, jämväl barntillägget nedsättas eller helt innehållas. Familjetillägg må utgå, även om summan av daghjälp och tillägg överstiger *åtta* kronor om dagen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1950.

Förslag

till

Förordning

angående ändring i förordningen den 15 juni 1934 (nr 265) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor.

Härigenom förordnas, att 1, 2 och 7 §§ förordningen den 15 juni 1934 om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

1 §.

Statsbidrag, som avses i förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor, utgår till envar sådan kassa såsom daghjälsbidrag, familjetilläggsbidrag och förvaltningsbidrag.

Statsbidrag, som avses i förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor, utgår till envar sådan kassa såsom *grundstatsbidrag*, daghjälsbidrag, familjetilläggsbidrag och förvaltningsbidrag.

2 §.

Grundstatsbidrag utgår med 75 öre för varje dag, för vilken daghjälp utgivits.

Daghjälsbidrag utgår för kalenderår med viss procentuell andel av kassans sammanlagda kostnader för daghjälp under tid av året, då antagande till erkänd arbetslöshetskassa varit gällande. Procenttalet bestämmes i förhållande till antalet understödda dagar per medlem i överensstämmelse med en vid denna förordning som bilaga fogad tabell med tillhörande särskilda bestämmelser.

Daghjälsbidrag utgår för kalenderår med viss procentuell andel av kassans sammanlagda kostnader för daghjälp under tid av året, då antagande till erkänd arbetslöshetskassa varit gällande, *efter avdrag dock från nämnda kostnader av belopp som svarar mot grundstatsbidraget*. Procenttalet bestämmes i förhållande till antalet understödda dagar per medlem i överensstämmelse med

¹ Senaste lydelse av 1 och 2 §§ se 1946:713 och av 7 § se 1948:43.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

en vid denna förordning som bilaga fogad tabell med tillhörande särskilda bestämmelser.

Familjetilläggsbidrag utgår — — — — — under året.

7 §.

Statsbidrag utgår — — — — — å kvartalet.

När särskilda skäl därtill äro må, utan hinder av vad i första stycket är stadgat, efter tillsynsmyndighetens beprövande till kassa utbetalas intill hela beloppet av det familjetilläggsbidrag, som belöper å tiden från årets början till utbetalningsdagen, samt intill nio tiondelar av medlemsbidrag och daghjälpbidrag, som skäligen kunna antagas belöpa å samma tid.

När särskilda skäl därtill äro må, utan hinder av vad i första stycket är stadgat, efter tillsynsmyndighetens beprövande till kassa utbetalas intill hela beloppet av *grundstatsbidrag och familjetilläggsbidrag*, som *belöpa* å tiden från årets början till utbetalningsdagen, samt intill nio tiondelar av medlemsbidrag och daghjälpbidrag, som skäligen kunna antagas belöpa å samma tid.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1950.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 17 mars 1950.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler t. f. chefen för socialdepartementet, statsrådet Danielson, fråga angående *ändring i gällande bestämmelser om arbetslöshetsförsäkring* samt anför.

I årets statsverksproposition (femte huvudtiteln, punkten 48) har chefen för socialdepartementet ifrågasatt huruvida ej en höjning borde medgivas av det kontantunderstöd, som de erkända arbetslöshetskassorna nu äga utbetala. I statsverkspropositionen (punkten 49) har vidare erinrats om att nuvarande bestämmelser om kristillägg å daghjälp från erkända arbetslöshetskassor gällde endast t. o. m. den 30 juni 1950 samt uttalats, att förslag till bestämmelser i ämnet för nästa budgetår skulle i särskild proposition underställas riksdagen. I anslutning till vad sålunda anförts anholder jag att få upptaga dessa spörsmål till närmare behandling.

Gällande bestämmelser.

Förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor (nr 264; ändr. nr 151/1936, 227/1937, 99/1938, 494/1941, 185/1943, 405/1944, 777/1944, 332/1946, 712/1946, 245/1947, 368/1947 och 252/1949) innehåller huvudbestämmelserna rörande den statsunderstödda frivilliga arbetslöshetsförsäkringen. Den hjälp, som denna försäkring lämnar, utgöres enligt vad i 17 § stadgas av ekonomiskt understöd i form av ett för dag räknat belopp, benämnt daghjälp, jämte familjetillägg därå. Familjetillägget utgöres av barntillägg samt, i den mån kassa så beslutat, maketillägg eller husföreståndarinnettillägg. Dessutom utgår hjälp till rese- och flyttningkostnader för den som skall tilltråda arbete å annan ort. I annan form än nu sagts må understöd icke utgivas av erkänd arbetslöshetskassa.

Kassorna äga själva bestämma daghjälpens storlek inom vissa i förordningen angivna gränser. Daghjälpen får sålunda icke överstiga 7 kronor och i regel ej understiga 2 kronor. Vidare får såsom daghjälp icke utgivas mer än som svarar mot, för medlem som är familjeförsörjare, fyra femte-

delar och för annan medlem tre femtedelar av den i orten vanliga arbetsförtjänsten per arbetsdag för arbetare inom samma yrke och av samma arbetsförmåga som den arbetslöse (20 § 1 mom.).

Barntillägg utgår med 1 krona per dag och barn under 16 år. Maketillägg och husföreståndarinnetillägg utgöra vardera 1 krona 25 öre om dagen. Familjetillägg må utgå även om summan av daghjälp och tillägg överstiger 7 kronor om dagen. Summan får emellertid icke överstiga fyra femtedelar av arbetsförtjänsten, beräknad på sätt nyss angivits. För familjeförsörjare med flera barn än två må dock det sammanlagda understödsbeloppet uppgå till nio tiondelar av arbetsförtjänsten. Måste understödet på grund av vad nu anförts minskas, skall först maketillägget eller husföreståndarinnetillägget samt därefter, om så erfordras, barntillägget nedsättas eller helt innehållas (20 § 2 mom.).

Den omständigheten att en medlem för sig eller sin familj åtnjuter fattigvård inverkar ej på daghjälpens storlek. Om emellertid medlem i anledning av arbetslöshet är lagligen berättigad till regelbundet utgående understöd av annan beskaffenhet än fattigvård, får daghjälp och familjetillägg utgivas allenast i den mån understödet icke uppgår till förut angiven andel av arbetsförtjänsten. Kassa äger i sina stadgar föreskriva att till medlem, vilken uppbär sådant understöd som nyss angivits, må utgå daghjälp endast i den mån understödet icke uppgår till den medlemmen eljest tillförsäkrade daghjälpen (20 § 3 mom.).

Beträffande arbetslöshetskasseförordningens bestämmelser i övrigt må här blott nämnas, att den försäkrade skall ha varit arbetslös under viss tid (karenstid), vanligen sex dagar, innan han kommer i åtnjutande av daghjälp (22 §).

Enligt *förordningen den 15 december 1944 om kristillägg å daghjälp från erkända arbetslöshetskassor* (nr 779; ändr. nr 714/1946) — vilken gällt för ett år i taget och senast genom förordning den 6 maj 1949 (nr 186) förlängts t. o. m. den 30 juni 1950 — skall å daghjälp, som utgives från erkänd arbetslöshetskassa, utgå kristillägg med 75 öre för varje dag, för vilken daghjälp erhålles. Det sammanlagda beloppet av daghjälp och kristillägg må dock icke överstiga 7 kronor. Vad förut sagts rörande understödets maximering i förhållande till arbetsförtjänsten äger tillämpning även i fråga om kristillägget, därvid detta tillägg skall nedsättas eller innehållas före annat tillägg.

Arbetslöshetsförsäkringen finansieras genom medlemmarnas avgifter och genom bidrag från staten. Bestämmelser om statens bidrag återfinnas dels i nyssnämnda kristilläggsförordning, vari stadgas att kristillägget helt skall utgå av statsmedel, och dels i *förordningen den 15 juni 1934 om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor* (nr 265; ändr. nr 555/1934, 228/1937, 495/1941, 186/1943, 713/1946 och 43/1948). Enligt 1 § sistnämnda förordning utgår statsbidrag till erkänd arbetslöshetskassa i form av daghjälps-

bidrag, familjetilläggsbidrag och förvaltningsbidrag. Daghjälpsbidraget utgår med viss procentuell andel av kassans sammanlagda kostnader för utgiven daghjälp (2 § första stycket). Statsbidragsprocentens storlek bestämmes särskilt för varje daghjälpsklass inom kassan (3 §) och avväges med hänsyn till antalet understödda dagar i förhållande till klassens genomsnittliga medlemsantal under året. Uppgår ej antalet understödsdagar per medlem till tre utgår intet statsbidrag. Allt eftersom det nyss berörda relationstalet växer, stiger statsbidragsprocenten; den högsta procentsatsen är 75, som uppnås då antalet understödda dagar per årsmedlem uppgår till 26. Skulle kassans rörelse nå en sådan omfattning att nyssnämnda dagantal överstiger 35, utgår ej statsbidrag för överskjutande del av den understödda arbetslösheten. Det må nämnas, att denna för daghjälpsbidraget fastställda övre gräns är satt så högt, att den endast i undantagsfall torde komma att överskridas.

Familjetilläggsbidrag utgår med belopp motsvarande 75 procent av kassans sammanlagda utgifter för familjetillägg under året (2 § andra stycket). Förvaltningsbidraget utgår i form av medlemsbidrag, dvs. ett i förhållande till det genomsnittliga antalet årsmedlemmar i kassan under året beräknat belopp, samt med belopp motsvarande arvodet till den av tillsynsmyndigheten — nu arbetsmarknadsstyrelsen — utsedda styrelseledamoten i kassan (5 §).

Statsbidraget utbetalas årsvis i efterskott med rätt för kassa att efter varje kvartals slut erhålla utbetalning intill tre fjärdedelar av det bidrag, som skäligen kan antagas belöpa å kvartalet. När särskilda skäl föreligga, äger tillsynsmyndigheten medgiva utbetalning av hela familjetilläggsbidraget under året fram till utbetalningsdagen och intill nio tiondelar av medlemsbidrag och daghjälpsbidrag, som skäligen kunna antagas belöpa å samma tid (7 §).

I detta sammanhang må erinras om *kungörelsen den 27 maj 1949 (nr 278) angående vissa statliga och statsunderstödda åtgärder vid arbetslöshet*, vari upptagits bestämmelser om den av stat och kommun gemensamt bekostade kontantunderstödsverksamheten för arbetslösa. Den kontanta hjälpen enligt denna kungörelse utgår i form av dagunderstöd och hyreshjälp (30 §) samt är behovsprövad. Den som åtnjuter daghjälp från arbetslöshetskassa äger ej rätt till dagunderstöd men kan i ömmande fall erhålla hyreshjälp (31 §).

För dagunderstöd och hyreshjälp äro vissa maximibelopp fastställda av arbetsmarknadsstyrelsen. Med tillämpning av folkpensioneringens tidigare ortsgruppering har maximibeloppet för dagunderstödet bestämts till 3 kronor 50 öre inom ortsgrupp I, 3 kronor 75 öre inom ortsgrupp II och 4 kronor inom ortsgrupp III, allt avseende ensamstående person. För make tillkommer 1 krona 25 öre och för varje barn under 16 år 1 krona. Hyres-

hjälp är inom resp. ortsgrupp maximerad till 20, 30 och 45 kronor för ensamstående. För familjeförsörjare äro maximibeloppen de dubbla. För Stockholm, Göteborg, Malmö och Hälsingborg gälla särskilda högre maximibelopp.

Summan av dagunderstöd och hyreshjälp får ej uppgå till den i orten gängse lönen för icke kvalificerad arbetskraft samt ej heller motsvara den inkomst vederbörande åtnjutit under sin tidigare anställning.

Utredningen i ärendet.

Vid remissbehandlingen av det av socialvårdskommittén i slutet av år 1948 avlämnade betänkandet med förslag till lag om obligatorisk arbetslöshetsförsäkring (SOU 1948: 39) framhölls från olika håll att i avbidan på införandet av en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring den nuvarande frivilliga försäkringen borde effektiviseras. Bland dem, som gävo uttryck för denna uppfattning, märktes den myndighet, som utövar tillsynen över de erkända arbetslöshetskassorna, dvs. *arbetsmarknadsstyrelsen*.

Sedermera har *De erkända arbetslöshetskassornas samorganisation* i skrivelse den 20 september 1949 till chefen för socialdepartementet hemställt att ett flertal åtgärder måtte vidtagas i syfte att förbättra den nuvarande arbetslöshetsförsäkringen. I skrivelsen har bl. a. yrkats att det nuvarande kristillägget om 75 öre per daghjälsbelopp skulle ersättas med ett grundstatsbidrag om 4 kronor samt att den nu till 7 kronor satta övre gränsen för daghjälp med kristillägg skulle höjas till 11 kronor.

Samorganisationens ifrågavarande hemställan har biträttts av *Landsorganisationen i Sverige*.

Med anledning av vad sålunda förekommit ha — såsom redan anmärkts i statsverkspropositionen — inom socialdepartementet företagits vissa undersökningar rörande en effektivisering av den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen. Utredningen har närmast ombesörjts av *byråchefen i arbetsmarknadsstyrelsen Tor Jerneman*, vilken i ärendet upprättat tre promemorior av den 6 oktober och den 7 november 1949 samt den 7 mars 1950. Resultatet av de gjorda undersökningarna visar, såvitt nu är i fråga, i huvudsak följande.

Vid ingången av andra halvåret 1949 omfattade den nuvarande statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen 37 erkända arbetslöshetskassor med något mer än 1 milj. medlemmar. Alla kassor äro s. k. rikskassor, varmed förstås att deras verksamhet omfattar anställda inom vederbörande yrkesgrupp i hela landet. År 1948 utbetalade arbetslöshetskassorna i understöd sammanlagt omkring 17,5 milj. kronor mot i runt tal 11 milj. kronor år 1947. I slutet av april 1949 uppgick antalet arbetslösa till något mer än 19 000, och flertalet av dessa uppbar understöd från erkänd arbetslöshets-

kassa. De personer, som vid samma tidpunkt åtnjöto understöd från arbetslöshetsnämnderna, utgjorde blott omkring 350, därest bortses från personer som deltagit i anordnade kurser.

Att döma av uppgifter rörande ett antal utvalda representativa fall inom olika yrkesområden, orter och familjetyper motsvarade kassaunderstödet för en ensamstående i allmänhet blott mellan en fjärdedel och hälften av vederbörandes nettodagsinkomst, varmed i detta sammanhang förstås bruttointkomsten efter avdrag för vissa regelbundna utgifter, vilka brukar bortfalla vid arbetslöshet, såsom källskatt samt avgifter till fackförbund och arbetslöshetskassa. För man och hustru visade sig kassaförmånerna motsvara mellan en tredjedel och tre femtedelar av nettodagsinkomsten och för en familj om man, hustru och två barn mellan hälften och två tredjedelar därav.

Utredningsmannen framhåller att det med hänsyn till de skiftande behoven i olika fall vore utomordentligt vanskligt att angiva, huru stora försäkringsförmånerna borde vara i förhållande till lönen för att de skulle anses tillräckliga. Enligt utredningsmannen ge dock erfarenheterna vid handen, att det för personer med små eller medelstora inkomster — dessa utgjorde de försäkrades majoritet — vore svårt för en ensamstående att bringa ned sina utgifter under 60 procent av nettodagsinkomsten och för en familjeförsörjare under 75 procent av samma summa. Ju större familjen vore ju närmare komme man nettodagsinkomsten såsom norm eller åtminstone till omkring 95 procent av densamma. Från denna utgångspunkt finner utredningsmannen att de nuvarande kassaförmånerna icke äro tillräckliga och att en höjning av daghjälsbeloppen med något mer än 3 kronor skulle vara av behovet påkallad.

Beträffande verkningarna av att kassaunderstöden ej äro tillräckligt höga framhåller utredningsmannen bl. a.

Det är att märka att den arbetslöse försäkrade som regel icke kan få ut något som helst understöd från kassan förrän minst två veckor förflutit från det arbetslösheten började och han fick sin sista avlöning från den lämnade arbetsgivaren. Han måste nämligen först låta en veckas karenstid och därefter en veckas första understödsperiod gå innan något belopp utbetalas till honom. Får han därefter otillräckliga understödsbelopp, sedan hans ekonomi pressats genom denna inkomstlösa tid, måste han för sin personliga och familjens del hårt känna bristerna i försäkringens ekonomiska effektivitet. Följden blir som regel att han tvingas radikalt nedskära sin och familjens konsumtion.

Otillräckliga kontantunderstöd medföra enligt utredningsmannen vid längre arbetslöshet att den, som icke hade lösgörbara besparingar, tvingades att vända sig till andra sociala hjälpmyndigheter för att få kompletterande hjälp. Ett dylikt system med hänvändelse dels till arbetslöshetsförsäkringen dels till annat hjälporgan fördröade administrationen och för-

svårade kontrollen, bortsett från att det för den enskilde framstode såsom obekvämt.

En annan av utredningsmannen påtalad olägenhet av för låga försäkringsförmåner vore, att dessa komme att ligga alltför nära arbetslöshetsnämndernas kontantunderstöd. Härom anför utredningsmannen.

Även om försäkringen numera nått en betydande omfattning är det nödvändigt med en skälig avvägning mellan å ena sidan de förmåner för vilka den försäkrade får erlägga ganska betydande belopp och å andra sidan de kontantunderstöd vissa arbetslösa kunna utbetinna utan direkt ekonomisk motprestation. Eljest kan man befara att de försäkrades intresse att betala avgifter och göra detta i föreskriven ordning avtrubbas till förfång för försäkringens organ och för de organisationer, som tagit på sig bördan att ålägga sina medlemmar vara med i yrkesgruppens erkända arbetslöshetskassa. Den fortsatta anslutningen till försäkringen skulle också äventyras.

Det belopp, som högst kan — och i själva verket ofta — utbetalas till en man och hans hustru från arbetslöshetsnämnden i Stockholm uppgår till 11 kronor 2 öre per dag (= dagunderstöd 4 kronor + maketillägg 1,25 + hyreshjälp 5,77). En kassamedlem, vars ekonomi utesluter honom från möjlighet att få hyreshjälp och som tillhör högsta möjliga daghjälpklass, kan från sin kassa erhålla högst 8 kronor 25 öre om dagen.

En person, som för sig och hustru utbetinner högsta kontantunderstöd från arbetslöshetsnämnden i Göteborg erhåller i allt 9 kronor 87 öre (= dagunderstöd 4 kronor + maketillägg 1,25 + hyreshjälp 4,62). Motsvarande belopp på medeldyrt ort uppgår till 7 kronor 31 öre (= dagunderstöd 3,75 + maketillägg 1,25 + hyreshjälp 2,31) och på billigaste ort till 6 kronor 29 öre (= dagunderstöd 3,50 + maketillägg 1,25 + hyreshjälp 1,54). De senare beloppen ha i nuvarande sysselsättningsläge i huvudsak endast teoretiskt intresse, då på de billigare orterna knappast förekomma arbetslöshetsnämnder, som utge kontantunderstöd.

Utredningsmannen framhåller vidare, att kristillägget infördes för att höja försäkringsförmånerna i förhållande till de allmänna arbetslöshetsunderstöden samt fortsätter.

Avsikten med kristilläggets införande var att utan ökning av avgifterna till arbetslöshetskassorna snabbt återställa det ursprungliga förhållandet mellan de från försäkringen utgående förmånerna och den allmänna arbetslöshetshjälpens understödsbelopp, vilket förhållande rubbats genom att sistnämnda understöd efter krigsutbrottet 1939 vid upprepade tillfällen höjts. Med hänsyn till de under kriget för flertalet grupper sänkta reallönerna ansågs det icke möjligt att företaga de höjningar av avgifterna, som en för den önskvärda marginalens uppnående erforderlig höjning av daghjälp skulle förutsätta inom vissa arbetslöshetskassor. Med anledning därav ansågs det lämpligt att införa ett särskilt av statsmedel helt bekostat kristillägg till daghjälp. Kristillägget bestämdes till 75 öre för dag med hänsyn till att för en väsentlig del av kassamedlemmarna en höjning av daghjälp med detta belopp år 1944 erfordrades för att den önskade relationen mellan understöden från de erkända arbetslöshetskassorna och kontantunderstöden från arbetslöshetsnämnderna skulle uppnås.

En höjning av kassaförmånerna bör enligt utredningsmannen — med hänsyn till svårigheterna att i nuvarande lönestoppstider förmå de försäkrade att genom avgiftshöjningar eller utnyttjande av marginalen i nuvarande avgifter själva finansiera mer än en krona av höjningen — till större delen finansieras genom statsmedel. Utredningsmannen finner detta lämpligen kunna ske genom att det nu i form av kristillägg utgående statsbidraget om 75 öre ersättes av ett statsbidrag om 3 kronor per daghjälsbelopp. Som detta bidrag skulle få permanent karaktär, anser utredningsmannen benämningen kristillägg böra utbytas mot beteckningen grundstatsbidrag.

Införandet av ett dylikt grundstatsbidrag skulle också, enligt vad utredningsmannen framhåller, verka utjämnande på avgifterna de olika kassorna emellan. Den nuvarande betydande skillnaden mellan kassornas avgifter vore nämligen en av arbetslöshetsförsäkringens olägenheter. De nu gällande bestämmelserna angående statsbidrag till utbetalad daghjälp hade visserligen medverkat till att avgifterna kunnat göras betydligt mera enhetliga, än om de varit direkt proportionella mot arbetslöshetsrisken för de skilda yrkesgrupperna, men en betydande spänning föreläge ändå mellan avgifterna. Veckoavgifterna per understödskrona, omfattande såväl daghjälp som kristillägg och familjetillägg, fördelade sig i början av år 1950 på sätt som framginge av följande sammanställning, av vilken även framginge vilken utjämnande betydelse redan kristillägget om 75 öre haft.

Avgifter per understödskrona den 1/1 1950.

Veckoavgift kr	Utan grund-	Med grund-
	statsbidrag	statsbidrag om 0,75 kr
	Antal	kassor
0,01—0,04	4	5
0,05—0,06	4	6
0,07—0,08	6	9
0,09—0,10	10	10
0,11—0,12	6	1
0,13—0,14	1	3
0,15—0,16	3	1
0,17—0,18	1	2
0,19—0,20	2	0
Summa kassor	37	37

En ökning av kassornas understödsförmåner i enlighet med vad utredningsmannen tänkt sig nödvändiggör enligt denne en höjning av den övre gränsen för daghjälp. Redan nu ha nämligen — framhåller utredningsmannen — över 60 procent av de försäkrade tillförsäkrat sig daghjälp till det högsta tillåtna beloppet; en förbättring av deras försäkringsförmåner kunde därför endast åstadkommas genom att maximibeloppet för daghjälp höjdes. Utredningsmannen anför i denna del.

När försäkringen infördes 1934 bestämdes att arbetslöshetskassorna icke få utge högre daghjälsbelopp än sex kronor. I samband med införandet av kristillägget för omkring fem år sedan beslöts att kassa icke fick utgiva mer än sju kronor i daghjälp och kristillägg tillsammans. Sedan 1934—1935 ha levnadskostnaderna stigit med nära 70 procent och lönerna med nära 120 procent. Skulle de ursprungliga 6 kronorna höjas efter levnads-kostnadsstegringen skulle beloppet bli 10 kronor 20 öre och efter lönestegringen 13 kronor 20 öre. Dagsinkomsten för en lantarbetare uppgick under 1948 till i genomsnitt 15 kronor, för en industriarbetare till omkring 18 kronor. En höjning av den övre gränsen från 7 kronor till 11 kronor i enlighet med samorganisationens förslag synes därför väl motiverad.

Därest det statsfinansiella läget skulle hindra en höjning av statens bidrag till försäkringen borde enligt utredningsmannen i varje fall kristillägget förvandlas till ett fast grundstatsbidrag. Att kristillägget icke nu kunde helt avvecklas vore uppenbart. Utvecklingen hade gått i den riktningen, att behovet av detta statsbidrag numera finge anses bestående. Bortsett härifrån hade arbetslöshetsförsäkringen ett stadigvarande behov av ett fast statsbidrag per daghjälsdag i avgiftsutjämnande syfte. Här om hänvisades till den förut återgivna sammanställningen.

I detta sammanhang anför utredningsmannen bl. a.

Även ur andra synpunkter är en omläggning av kristillägget till ett grundstatsbidrag påkallad. Frågan om kristillägget prövas varje år. Arbetsmarknadsstyrelsen måste därför i sina petita årligen göra framställning i frågan, proposition avlätas, riksdagen besluta och författning utfärdas. Kristillägget redovisas som särskilt anslag.

Särskilda bestämmelser om kristillägget äro intagna i kassornas stadgar. Kassorna måste även i sin verksamhet särskilja alla poster, som avse kristillägg, redogörarna i sina redovisningar och huvudkontoren i sin bokföring samt i sina rapporter till tillsynsmyndigheten. Ett införande av ett grundstatsbidrag i stället för kristillägget skulle innebära en betydande administrativ förenkling icke endast för kassorna och deras redogörare, vilka i stor utsträckning betungas med arbetsuppgifter för försäkringen utan en däremot svarande ersättning, utan även för de statliga myndigheterna vid revision, inspektion och annan kontroll.

Även i ett annat avseende skulle det föreslagna grundstatsbidraget innebära en förenkling, nämligen i fråga om tillämpningen av överförsäkringsreglerna. Enligt bestämmelserna i 20 § arbetslöshetskasseförordningen må daghjälp och familjetillägg tillhoppa icke överstiga vissa andelar av den försäkrades eller hans yrkesgrupps vanliga dagsinkomst. Måste understödet på grund härav minskas, skall enligt bestämmelserna i kristilläggsförordningen i första hand kristillägget nedsättas eller innehållas före annat tillägg. Införandet av ett grundstatsbidrag skulle således innebära slopandet av ett led i tillämpningen av de nuvarande överförsäkringsreglerna, varigenom redogörarnas arbete och huvudkontorens bokföring i detta avseende skulle icke oväsentligt komma att underlättas. Avdrag skulle med denna ändring komma att göras först å familjetillägget och därefter å daghjälp.

Föredraganden.

Enligt de nuvarande bestämmelserna för den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen gäller ett absolut maximibelopp för daghjälp — oberoende familjetillägg men inräknat kristillägg — av 7 kronor. Nämnda maximibelopp har gällt sedan den 1 mars 1945, då daghjälpens belopp höjdes med en krona i samband med att kristillägget infördes.

Avsikten med införandet av det av statsmedel helt bekostade kristillägget var att utan ökning av försäkringsavgifterna återställa det ursprungliga förhållandet mellan de från arbetslöshetsförsäkringen utgående förmånerna och dagunderstödsbeloppen inom den allmänna arbetslöshets hjälpen, vilket förhållande rubbats genom att sistnämnda understöd efter år 1939 tid efter annan höjts. För att uppnå den önskade relationen mellan understöden från de erkända arbetslöshetskassorna och kontantunderstöden från arbetslöshetsnämnderna befanns en höjning av försäkringens daghjälp med 75 öre erforderlig för en väsentlig del av kassamedlemmarna. I enlighet härmed bestämdes kristillägget till 75 öre för varje dag, för vilken daghjälp utgives.

Löne- och levnadskostnadsutvecklingen under senare år har i stort sett icke medfört annan förändring av arbetslöshetsförsäkringens förmåner än den ökning av understödsbeloppen, som föranletts av att åtskilliga kassamedlemmar till följd av förbättrade löner blivit uppflyttade i högre daghjälpklass inom kassan. Möjlighet till ytterligare uppflyttning torde emellertid numera finnas för endast en mindre del av kassamedlemmarna, i det att f. n. över 60 procent av medlemmarna äro tillförsäkrade daghjälp till det högsta medgivna beloppet av 7 kronor per dag.

Frågan om höjda förmåner till de erkända arbetslöshetskassornas medlemmar har varit på tal vid olika tillfällen under senare år. Bl. a. har från kassornas sida påyrkats en förbättring av kassornas understöd genom höjning av daghjälpens maximibelopp samt ökning av statens bidrag till försäkringen.

Med anledning av de yrkanden, som sålunda framkommit, har en särskild utredningsman inom socialdepartementet företagit vissa undersökningar av hithörande spörsmål. Enligt dessa undersökningar — som torde komma att läggas till grund för en mera omfattande utredning rörande en effektivisering av den nuvarande frivilliga arbetslöshetsförsäkringen — skulle en rätt betydande höjning av de från de erkända arbetslöshetskassorna utgående understödsbeloppen vara påkallad för att de försäkrade skulle beredas erforderlig ekonomisk hjälp vid arbetslöshet och för att kassamedlemmarna i händelse av arbetslöshet skulle ur understödssynpunkt intaga den fördelaktigare ställning i förhållande till andra arbetslösa, vilken de enligt sakens natur böra ha.

Såsom redan anmärkts i årets statsverksproposition torde det emellertid

i rådande finansiella läge icke vara möjligt att vidtaga några sådana förändringar i fråga om arbetslöshetsförsäkringen, som skulle medföra avsevärda kostnadsökningar för statsverket. Någon direkt höjning av det nuvarande kristilläggets belopp torde därför icke böra ske. Den frågan uppställer sig då, huruvida en höjning av de från de erkända arbetslöshetskassorna utgående understödsbeloppen kan åstadkommas av kassorna och deras medlemmar själva medelst anlitan­de av deras egna resurser i form av ökade avgifter och utnyttjade marginaler mellan avgifter och understöd.

I sådant hänseende har från representanter för de erkända arbetslöshetskassorna under hand inhämtats, att därest ökat statsbidrag ej vore att påräkna, man nu borde stanna vid en höjning av den övre gränsen för daghjälp­en från 7 till 8 kronor. En ytterligare höjning skulle nämligen, enär endast ett mindre antal kassor torde utan ökat statligt bidrag kunna utnyttja ett högre maximibelopp, leda till en ej önskvärd utvidgning av den redan nu betydande skillnaden olika kassor emellan med avseende å understödets storlek i förhållande till avgifterna.

Även om en kraftigare höjning av arbetslöshetskassornas understöd skulle kunna vara påkallad, finner jag mig i detta läge ej böra tillstyrka större höjning av daghjälpens maximibelopp än med en krona, d. v. s. från 7 till 8 kronor.

Den i ärendet företagna utredningen visar uppenbart, att för arbetslöshetsförsäkringen även framgent föreligger ett behov av ett statsbidrag motsvarande det nuvarande kristillägget. Med hänsyn härtill och för att undanröja vissa administrativa olägenheter, som visat sig vara förknippade med det nuvarande bidragssystemet, har nu framförts förslaget att utbyta kristillägget mot ett fast bidrag, nära samordnat med det övriga statsbidraget till arbetslöshetskassorna. Jag ansluter mig till förslaget härom och förordar således, att de nuvarande bestämmelserna om kristillägg å daghjälp från erkända arbetslöshetskassor — vilka gälla till och med utgången av juni 1950 — vid nämnda tidpunkt avlösas av regler om grundstatsbidrag.

I anslutning till vad sålunda anförts har inom socialdepartementet upprättats förslag till dels förordning angående ändrad lydelse av 20 § 1 och 2 mom. förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor och dels förordning angående ändring i förordningen den 15 juni 1934 (nr 265) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor. Beträffande innehållet i dessa förslag torde här endast följande böra framhållas.

I 2 § förordningen om kristillägg å daghjälp från erkända arbetslöshetskassor stadgas att i fråga om kristillägg skola tillämpas de i 20 § 1—3 mom. förordningen om erkända arbetslöshetskassor givna s. k. överförsäkringsreglerna, enligt vilka kassa­understöd ej må utgivas till högre belopp än som svarar mot viss del av den försäkrades vanliga arbetsinkomst. Vid härav betingad minskning av understödet skall först kristillägget nedsättas eller

innehållas och därefter det å daghjälpen utgående familjetillägget. Först sedan dessa tillägg konsumerats, skall daghjälpen nedsättas. Med hänsyn till grundstatsbidragets karaktär torde man för dess vidkommande icke böra bibehålla en dylik regel. Grundstatsbidraget synes i stället — åtminstone så länge det ej utgår med högre belopp än nu är föreslaget — ej böra bli föremål för någon avräkning vid tillämpning av överförsäkringsreglerna. Bidraget bör med andra ord betraktas såsom liggande i botten av daghjälpen. Någon särskild bestämelse härom torde ej vara erforderlig. Det må framhållas att ifrågavarande spörsmål ur kostnadssynpunkt är av mycket underordnad betydelse, enär det endast i något enstaka fall torde kunna komma i fråga att överförsäkringsreglerna erfordra reduktion av understödet utöver familjetillägget.

I årets statsverksproposition har under femte huvudtiteln, punkterna 48 och 49, äskats dels ett förslagsanslag av 10 900 000 kronor till Bidrag till erkända arbetslöshetskassor, dels ock ett förslagsanslag av 2 100 000 kronor till Kristillägg till erkända arbetslöshetskassor.

Med hänsyn till att statsbidrag till de erkända arbetslöshetskassornas daghjälp, d. v. s. daghjälpbidraget, utgår med procentuell andel av kassornas sammanlagda kostnader för daghjälp medför den nu föreslagna höjningen av maximigränsen för daghjälpen en viss kostnadsökning för statsverket. Denna kostnadsökning är emellertid ej av den storlek att den bör påverka den i statsverkspropositionen gjorda anslagsberäkningen. Däremot påverkar den förordade ombildningen av kristillägget till ett grundstatsbidrag anslagen beträffande de erkända arbetslöshetskassorna. Kristilläggets förvandling till grundstatsbidrag torde nämligen böra föranleda, att något anslag till kristillägg till erkända arbetslöshetskassor icke bör anvisas för nästa budgetår men i stället anslaget till bidrag till erkända arbetslöshetskassor ökas med det för kristillägg beräknade beloppet eller till 13 000 000 kronor. Detta anslag torde få belastas även av de kristillägg, som belöpa på tiden fram till och med den 30 juni 1950 men som på grund av gällande utbetalningsregler utbetalas först därefter.

Föredraganden hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition

dels föreslå riksdagen att antaga förenämnda inom socialdepartementet upprättade förslag till

1) förordning angående ändrad lydelse av 20 § 1 och 2 mom. förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor; samt

2) förordning angående ändring i förordningen den 15 juni 1934 (nr 265) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor;

dels ock — med ändring av vad som föreslagits i årets statsverksproposition angående de under femte huvudtiteln upptagna anslagen till *Bidrag till erkända arbetslöshetskassor och Kristillägg till erkända arbetslöshetskassor* — föreslå riksdagen att till *Bidrag till erkända arbetslöshetskassor* för budgetåret 1950/51 anvisa ett förslagsanslag av 13 000 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
M. Silfverstolpe.